Tunnuslukuja ja tutkimuksia 2

Musiikkialan talous Suomessa 2011

Eero Tolppanen
Tommi Tuomainen
Elements Music
Kesäkuu 2012

Music Finland

KAIKKI MITÄ HALUAT TIETÄÄ SUOMALAISESTA MUSIIKISTA –

Kirjoittajat

Elements Music on suomalainen musiikkikustannusyhtiö, jonka edustamia musiikin tekijöitä ovat muun muassa Mikko Tamminen, Risto Asikainen sekä Jaakko Salovaara. Elementsin edustamia kappaleita ovat levyttäneet useat koti- ja ulkomaiset huippuartistit. Lisäksi Elements Music tarjoaa asiantuntijapalveluita musiikkialaan liittyvissä kysymyksissä.

ISSN 2243-0210
Graafinen suunnittelu: L E R O Y
Painopaikka: DMP

elements MUSIC

Sisällys-luettelo

Tiivistelmä

Elements Music Oy on keväällä 2012 selvittänyt Music Finland ry:n toimeksiannosta musiikkialan talouden rahallisen kokonaisarvon Suomessa vuonna 2011. Tämän lisäksi on kartoitettu alan työllistävyyttä.

Aiemmin arvioita musiikkialan kokonaisvolyymistä on tehnyt esimerkiksi Tilastokeskus. Tässä selvityksessä pyritään kuitenkin tarkempaan rahavirtojen erittelyyn. Tarkoituksena on lisäksi laatia malli, jolla alan luvut voidaan selvittää vuosittain ja kansainvälisesti vertailukelpoisesti.

Selvitys lähestyy musiikkialaa taloudellisten klusterien näkökulmasta. Klusteri yleisterminä tarkoittaa joukkoa samanlajisia kohteita, jotka kasvavat tai muulla tavoin pysyvät yhdessä. Klusteri voidaan käsittää suppeana, laajana ja kattavana riippuen tarkasteltavasta laajuudesta kerrannaisvaikutukset huomioiden. Klusteri muodostuu sektoreista, jotka tässä tutkimuksessa ovat elävä musiikki, teokset ja tallenteet. Nämä yhdessä muodostavat musiikkialan suppean klusterin eli ytimen. Ytimen lisäksi tässä selvityksessä on huomioitu myös koulutus, sillä se vaikuttaa huomattavasti paitsi musiikkialan sektoreiden toimintaan myös musiikkialan kokonaistalouden arvoon.

Selvityksen pääasiallisena aineistona on käytetty etujärjestöjen tekemiä aiempia selvityksiä. Lähdemateriaalia on täydennetty valikoiduilla asiantuntijahaastatteluilla. Vaikka vuodelta 2011 aineistoa on varsin kattavasti saatavilla, on esimerkiksi koulutuksen osalta jouduttu käyttämään tuoreen tiedon puutteessa vanhempaa aineistoa.

Suomen musiikkialan talouden arvoksi vuonna 2011 on arvioitu 817,7 miljoonaa euroa. Tämä sisältää elävän musiikin (414 milj. €), tekijänoikeustulot (77,9 milj. €), äänitteiden vähittäismyynnin (66,5 milj. €), musiikin koulutuksen (264,2 milj. €), sekä apurahat (14,9 milj. €).

Toimialalla voidaan arvioida työskentelevän kaikkiaan noin 30 000 ihmistä, joista suurin osa on osa-aikaisia muusikoita. Alan organisaatioissa, kuten levy-yhtiöissä, työskentelee yhteensä noin 1 400 henkeä. Palkatun henkilökunnan ja yrittäjien lisäksi on syytä huomioida vapaaehtoiset, joita pelkästään festivaaleilla työskentelee noin 10 000 vuosittain.

Äänitteiden ulkomaisesta suoratuonnista ja levy-yhtiöiden ns. uusista ansaintamalleista ei ollut saatavilla tietoa. Kuitenkin edellä mainituista ensimmäinen saattaa olla hyvinkin merkittävä äänitemyynnin volyymin ja jälkimmäinen musiikkialan ansaintalogiikan kannalta. Näiden selvittäminen tulevaisuudessa olisi erittäin hyödyllistä.

Musiikkialan talous Suomessa on myös tulevina vuosina mahdollista arvioida tässä tutkimuksessa käytettyjen metodien pohjalta ja malli on pääosin vertailukelpoinen Ruotsin ja Iso-Britannian vastaavien tutkimusten kanssa.

Johdanto

TAUSTA

Suomalainen musiikkiala on pitkään kaivannut tietoa alan taloudellisesta kokonaisarvosta. Tämä puute verrattuna moniin muihin toimialoihin on selittynyt alan pirstoutuneella luonteella. Vaikka musiikkiala on ammattimaisesti toimiva liiketoimintakokonaisuus, se koostuu erittäin monista osa-alueista, joissa yksittäiset toimijat voivat olla hyvin pieniä ja erilaisia. Tämä tekee alan tilastoinnista haastavaa. Lisäksi tulonmuodostus on useilla näistä sektoreista päällekkäistä, jolloin luotettavien lukujen saaminen ja laskeminen on vaikeaa.

Ongelma ei ole ainoastaan kotimainen, vaan myös kansainvälisesti musiikkialan talousmittarit ovat olleet varsin tulkinnanvaraisia. Eri mailla on erilaisia tapoja hahmottaa musiikkialaansa ja siten olemassa olevatkin tiedot ovat vaikeasti vertailtavia. Alan toimijat kuitenkin tarvitsevat uskottavia numeroita muun muassa yksityisten rahoittajien kiinnostuksen herättämiseksi tai julkisen sektorin vaikuttamiseen sekä kansallisella että esimerkiksi EU-tasolla.

Eräät Euroopan maat ovatkin viime aikoina tarttuneet tähän haasteeseen. Esimerkiksi brittiläisen tekijänoikeusjärjestö PRS:n tekemä ”Adding up the industry” artikkelisarja on lähestynyt asiaa ytimekkäillä, noin 10-sivuisilla katsauksilla alan tärkeimpiin numeroihin.[1] PRS:n raportissa numerot pohjautuvat asiantuntevaan analyysiin musiikkialan eri sektoreiden ansaintalogiikasta, ja näin päällekkäisyydet on onnistuttu eliminoimaan huomattavan tehokkaasti.

Myös ruotsalainen Musiksverige-järjestön teettämä selvitys ruotsalaisen musiikkialan rahavirroista[2] pohjaa PRS:n selvitykseen paitsi sen hyvän metodiikan myös vertailukelpoisuuden vuoksi.

1. Will Page & Chris Carey: Adding up the UK music industry for 2010. Economic Insight 23 (www.prsformusic.com/economics). Vastaavat laskelmat on tehty myös vuosille 2009 ja 2008.
2. Linda Portnoff & Tobias Nielsén: Musikbranschen i siffror. Statistik för 2010. Tillväxtverket, Rapport 0118.

Suomessa tehtävään tarttui syksyllä 2011 Suomalaisen musiikin tiedotuskeskus Fimic (myöhemmin Music Finland), tavoitteena uskottava ja vertailukelpoinen selvitys suomalaisen musiikkialan taloudellisesta arvosta. Selvityksen työryhmä koostui ohjausryhmästä ja varsinaisen selvityksen tekijöistä. Ohjausryhmään kuuluivat Merja Hottinen (Music Finland), Tommi Kyyrä (Musiikkituottajat - IFPI Finland), Hannu Tolvanen (Sibelius-Akatemia), Ahti Vänttinen (Suomen Muusikkojen Liitto) ja Ano Sirppiniemi (Teosto).[3] Selvityksen on toteuttanut Elements Music Oy (Tommi Tuomainen ja Eero Tolppanen).

TAVOITTEET

Tämän selvityksen päämäärä on esittää kansainvälisesti vertailukelpoinen musiikkialan liikevaihtoperusteinen kokonaisarvo Suomessa. Kokonaisarvo perustuu arvonmääritykseen sekä liiketoiminta-analyysiin. Tärkeä tavoite on avata myös logiikka lukujen takaa kiinnittäen erityistä huomiota päällekkäisyyksien minimoimiseen. Tämän tavoitteen kannalta olennaista mutta myös haasteellista on määrittää laskelmaan mukaan otettavat osa-alueet tarkasti ja yksiselitteisesti.

Liikevaihdon lisäksi selvityksessä pyritään kuvaamaan alan työllistävyyttä. Myös tämän tavoitteen kannalta on olennaista määrittää ja rajata tarkasti selvitykseen mukaan otettavat kohteet.

Lähtökohdan ja viitekehyksen tälle selvitykselle muodostavat PRS:n ”Adding up the UK Music Industry” ja Musiksverigen ”Musikbranschen i siffror”. Tätä puoltaa tutkimusten selkeä metodiikka, informatiivinen ja selkeä esitystapa sekä kansainvälinen vertailtavuus. Tämänkin raportin ulosanti on pyritty tekemään helppolukuiseksi välttäen alan sisäistä jargonia. Vertailukohtana voidaankin pitää pikemminkin yritysten vuosikertomuksia kuin akateemisia tutkimuksia.

Yritysten vuosikertomukset sopivat vertailukohdaksi myös sikäli, että selvityksen tavoitteena on saada aikaan paitsi luvuiltaan myös analyysiltään vuosittain päivitettävä katsaus suomalaiseen musiikkialaan kokonaisuutena. Tämän selvityksen ollessa ensimmäinen laatuaan musiikkialan rakenne ja tausta on selvitetty kohtalaisen yksityiskohtaisesti. Tulevaisuudessa raportista on mahdollista tehdä lyhyempi ja keskittyä lähinnä vuosittaisiin lukuihin.

3. Ohjausryhmän työskentelyyn ovat osallistuneet lisäksi Jutta Jaakkola ja Tuomo Tähtinen.

Mikä musiikkiala?

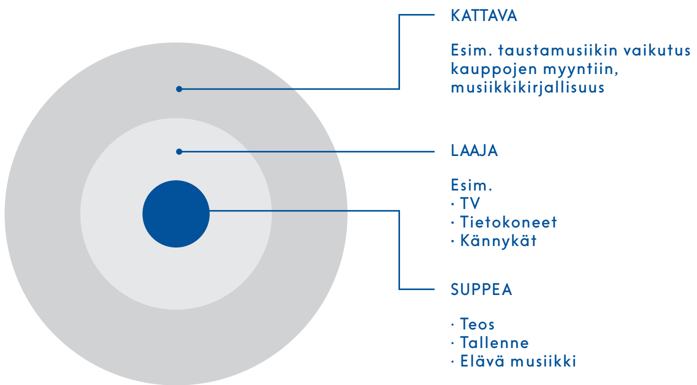
KLUSTERIT JA SEKTORIT

Musiikkiala voidaan käsittää klusterina, joka muodostuu toisiinsa linkittyneistä sektoreista. Klusteri yleisterminä tarkoittaa joukkoa samanlajisia kohteita, jotka kasvavat tai muulla tavoin pysyvät yhdessä. Klusterin osien ajatellaan useimmiten jollain tavalla hyötyvän keskinäisestä yhteydestään toisiinsa ja klusteriin kokonaisuutena.[4] Sektorilla puolestaan tarkoitetaan klusterin osaa, joukkoa toimijoita, jotka jakavat samankaltaisen toimintalogiikan.

Aku Alanen[5] määrittelee musiikkialalle kolme viitekehykseltään erillistä klusteria – suppean, laajan ja kattavan. Suppea klusteri käsittää ainoastaan alan ydintoiminnot. Näissä musiikilla on ensisijainen rooli tai merkittävä osa liikevaihdosta kertyy musiikkituotteista tai palveluista. Laajassa klusterissa huomioidaan myös alueet, joissa musiikilla on vain välillinen merkitys. Kattavassa klusterissa huomioidaan nekin tahot ja ilmiöt, joilla on vain vähän tekemistä musiikin kanssa.

4. Globaalit arvoverkostot. Tekesin katsaus 257/2009. Tekes, 2009. (http://www.tekes.fi/fi/gateway/PTARGS_0_644_43457_0_0_18/globaalit_arvoverkostot.pdf)
5. Aku Alanen: Miljardin klusteri. Tieto&Trendit 4–5/2009.

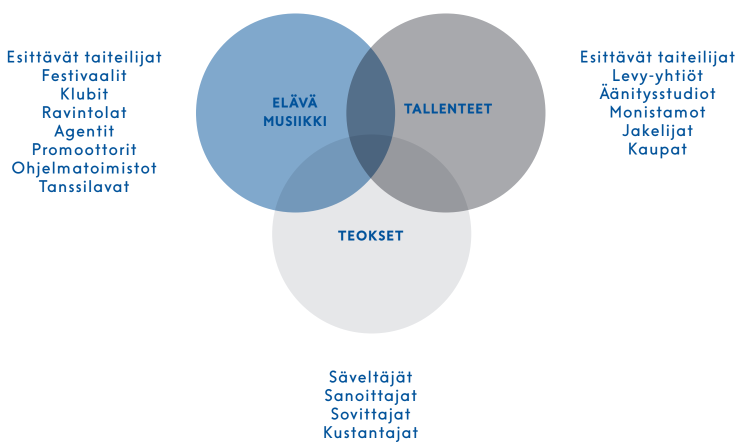
KUVA 1. TOIMIALAKLUSTERIT

Suppean klusterin toimijat muodostavat siis ytimen. Seuraavalla kuorella (laaja sektori) ovat tahot, joille musiikilla on välillistä vaikutusta. Uloimmalla kuorella (kattava sektori) musiikin vaikutus on heikko (ks. kuva 1).

Tässä selvityksessä keskitymme musiikkialan ytimeen ja järjestämme sen yritysten ja niiden liiketoimintojen mukaan kolmeen eri pääsektoriin (katso tarkemmin kuva 2). Kunkin sektorin sisällä samankaltaiset toimijat ovat yleensä kilpailuasetelmassa toisiinsa nähden. Yhä useammin eri sektoreiden toiminnot yhdistyvät ja esimerkiksi levy-yhtiöllä on ohjelmatoimisto saman katon alla.

KUVA 2. MUSIIKKIALAN YDIN

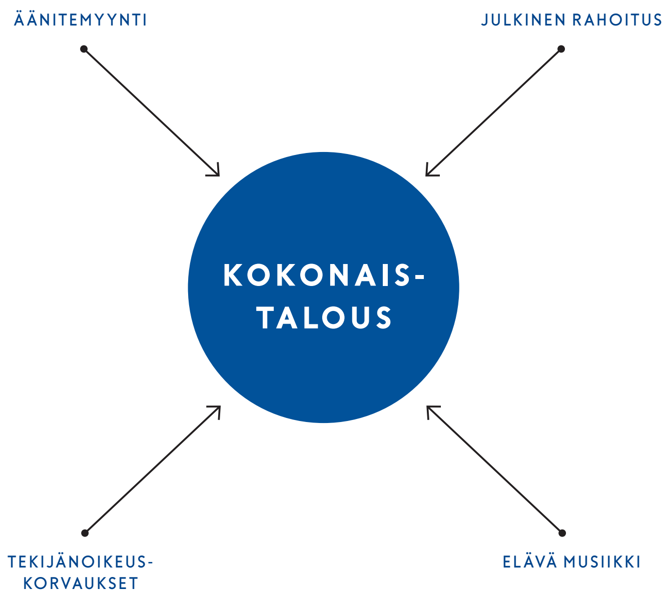
Miten musiikkialan talouden luvut arvioidaan?

Alan kokonaisarvon määrityksen lähtökohtana ovat musiikkialan ytimen muodostavat, erilaisiin tulovirtoihin perustuvat sektorit. Tulovirroilla ajatellaan alan ”ulkopuolelta” tulevia rahoja eli kuluttajien maksamaa loppuhintaa tai musiikin käyttäjien maksamia korvauksia.

Sektorikohtainen jaottelu toimii hyvin, kun kuvataan musiikkialaa yleisesti. Tarkasteltaessa rahavirtoja sektoreittain törmätään kuitenkin haasteisiin: yksittäisen yrityksen rahavirrat perustuvat usein eri sektoreiden keskinäiseen vuorovaikutukseen ja tilityksiin, kuten jo klusterin määritelmä antaa ymmärtää. Tämä limittyneisyys on tärkeä huomioida; tässä selvityksessä nämä päällekkäisyydet on pyritty eliminoimaan kokonaisarvoa laskettaessa mahdollisimman hyvin. Tarkemmat perusteet on selvitty sektorikohtaisissa kuvauksissa.

Vaikka julkista rahoitusta ei voi pitää varsinaisesti liikevaihtona, se on kuitenkin perusteltua ottaa tutkimukseen mukaan. Julkisen sektorin rooli musiikkialan tulonmuodostuksessa on merkittävä ja se linkittyy kaikille musiikkialan ytimen alueille esimerkiksi koulutuksen muodossa, joten sitä ei voi jättää ulkopuolelle vääristämättä kokonaiskuvaa. Jaottelu tulovirroista on esitetty kuvassa 3.

KUVA 3. MUSIIKKIALAN KOKONAISTALOUDEN MUODOSTUMINEN

TUTKIMUKSEN RAJAUKSET

Niin Suomen valtion kuin Euroopan Unioninkin tasolla on viime aikoina ollut suurta mielenkiintoa selvittää kulttuurialojen kerrannaisvaikutuksia muuhun yhteiskuntaan (laaja ja kattava sektori). Suomessa työtä on tehty esimerkiksi Luova Suomi -hankkeen[6] puitteissa. Kaukana suppeasta klusterista arvon laskeminen on kuitenkin vaikeaa, koska muuttujien määrä kasvaa ja syy-seuraus suhteet ovat vaikeammin todennettavissa.

Tässä tutkimuksessa kerrannaisvaikutukset on rajattu ulkopuolelle ja keskitytty alan ytimeen. Tiettyjen sektoreiden, kuten elävän musiikin kohdalla suorien ja välillisten vaikutusten hahmottaminen ja erottelu on kuitenkin ongelmallista. Avaamme näitä haasteita ja perustelemme rajauksiamme sektorikohtaisissa kuvauksissa. Olemme lisäksi rajoittaneet tiettyjen sektoreiden kattavuutta lähinnä, jos tietoa kyseisestä rahavirrasta ei ole saatavilla.

6. Luova Suomi kokoaa yhteen, tuottaa ja kiteyttää tietoa luovasta taloudesta sekä luovista toimialoista. (http://www.luovasuomi.fi/tietoa)

Tulovirtojen rajauksessa on huomioitava myös, että arvoketjun näkökulmasta kaikki arvo on johdettavissa kuluttajan tai musiikin käyttäjän maksamaan loppuhintaan. Esimerkiksi soittimia, joilla on toki elintärkeä merkitys musiikin olemassaololle, ei ole otettu laskelmassa huomioon erikseen. Niidenkin synnyttämä arvo näkyy kuitenkin liikevaihdossa sikäli kun soittimen ostaja päätyy levyttämään tai vaikka esiintymään konserttiin.

On myös syytä erikseen huomioida harrastustoiminnan rooli. Musiikin harrastajien määrä Suomessa on huomattava. Tilastokeskuksen ajankäyttötutkimuksen mukaan 10 vuotta täyttäneistä suomalaisista 14 % harrastaa soittamista ja 7 % harrastaa laulamista.[7] Harrastustoiminta ei kuitenkaan itsessään suoraan kerrytä rahallista arvoa, kun keskitytään musiikkialan ytimeen. Niiltä osin kuin näin tapahtuu, arvo näkyy esimerkiksi julkisen sektorin rahoissa. Näin ollen musiikin harrastajia ei ole tässä tutkimuksessa huomioitu erityisesti, vaan sitä mukaa kun harrastustoiminta muuttuu ammattimaisemmaksi, se näkyy myös eri liiketoimintojen liikevaihtona.

MISTÄ TIETOA?

Musiikkialan eri sektoreiden luvuista on olemassa kohtuullisen hyvin tietoa, vaikka niitä ei olekaan aiemmin esitetty kootusti tällä tarkkuudella. Hannu Tolvasen julkaisu musiikkialan tilastoinnista[8] on toiminut tämän tutkimuksen hakuteoksena, ja suurin osa luvuista on koottu näistä olemassa olevista lähteistä.

Luvut ovat useimmissa tapauksissa sektorikohtaisten etujärjestöjen keräämiä ja julkisesti saatavilla. Julkisten lukujen käyttäminen on tärkeää laskelman toistettavuuden kannalta. Niiltä osin, kun tietoa ei ole ollut valmiiksi saatavilla, on kuitenkin haastateltu alan toimijoita luotettavan käsityksen saamiseksi. Haastatellut henkilöt ja organisaatiot on lueteltu tutkimuksen lopussa.

7. Tilastokeskus: Ajankäyttötutkimus 2009.
8. Hannu Tolvanen: Tilastojen sinfonia - Musiikkielämä numeroina. Finnish Music Express -hanke. Sibelius-Akatemian selvityksiä ja raportteja 14 /2012

Musiikkialan talous Suomessa vuonna 2011

ELÄVÄ MUSIIKKI – 404 MILJOONAA EUROA

Konserttien ja muiden esiintymisten osuus artistien ja muusikoiden tuloista on kasvanut viime vuosina selkeästi, kun taas levymyynti on ollut laskusuhdanteessa. Elävän musiikin kasvanut merkitys on näkynyt myös konserttitarjonnan laajuudessa sekä muun muassa siinä, että Suomeen on saatu entistä enemmän maailmanluokan esiintyjiä, sellaisiakin jotka ovat aiemmin ohittaneet kotimaamme sen syrjäisen sijainnin takia.

Rahavirtoja ajatellen elävä musiikki on selkeästi haastavin tutkittava musiikkialan sektoreista. Kenttä on varsin pirstoutunut, ja isojen toimijoiden lisäksi pieniä toimijoita on lukemattomia määriä. Sektori voidaan jakaa karkeasti esiintymispaikkojen mukaan festivaaleihin, konsertteihin, klubeihin, ravintoloihin ja yksityistilaisuuksiin, jotka voivat olla kaikkea isosta areenasta pieneen kabinettiin. Lisäksi kenttä voidaan jakaa julkisen sektorin rahoittamaan toimintaan, joka painottuu klassiseen musiikkiin, sekä yksityissektoriin.

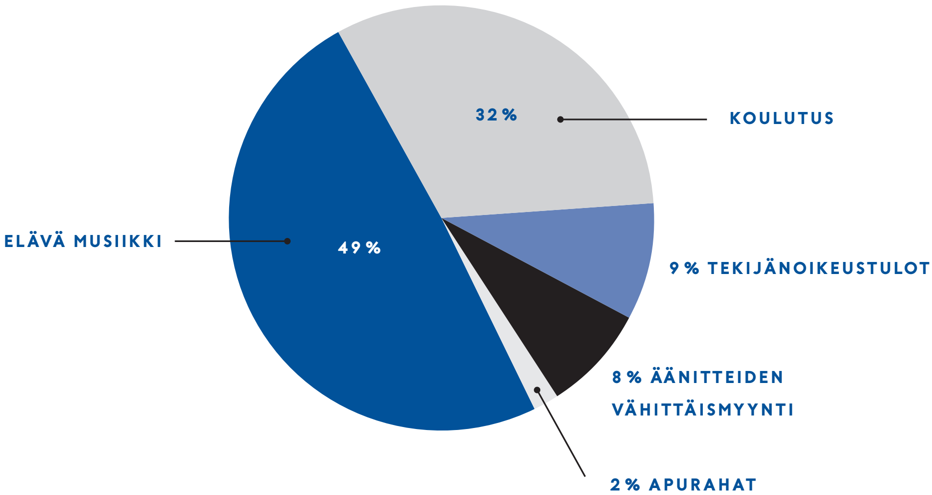
Myös klusterinäkökulmasta musiikin suoraan tuottamaa arvoa on monesti vaikea määritellä ja mitata. Esimerkiksi festivaalien kohdalla voidaan ajatella kaiken oheismyynninkin olevan suoraa seurausta esiintyjistä. Ravintoloiden ja klubien kohdalla tämä on kyseenalaisempaa, koska esiintyjiä on yleensä vain joinain iltoina, he ovat pienemmässä roolissa, ja asiakkaita saattaisi olla paikalla muutenkin. Joka tapauksessa voidaan olettaa, että esiintyjillä on aina jonkinlaista vaikutusta muuhun myyntiin.

Näitä kerrannaisvaikutuksia ei ole käytännössä kuitenkaan tutkittu lainkaan, ja niiden arvioiminen luotettavasti on hankalaa johtuen jo pelkästään elävää musiikkia tarjoavien paikkojen laajasta kirjosta.

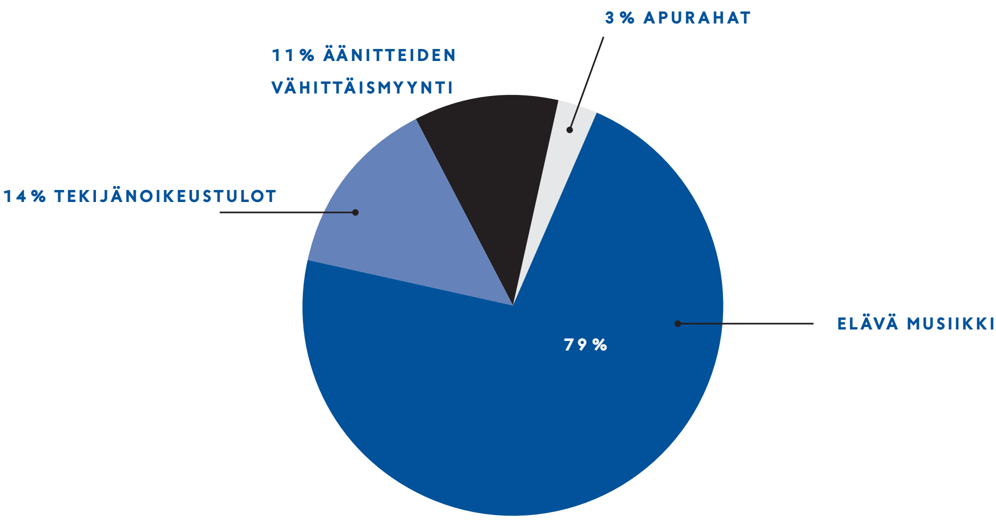
Tässä selvityksessä elävän musiikin arvo perustuu Teoston keräämiin tekijänoikeustuloihin sekä sinfoniaorkestereiden ja Kansallisoopperan vuotuisiin budjetteihin.

Teosto keräsi vuonna 2011 yhteensä 5,2 miljoonaa euroa koko elävän musiikin kentältä. Tämä on Teoston arvion mukaan 3,5 % elävän musiikin tapahtumien lipunmyyntiliikevaihdosta, jonka kokonaisarvo olisi näin arvioituna 149 miljoonaa euroa. Vaikka elävän musiikin kerrannaisvaikutusten arviointi on haastavaa, tässä selvityksessä on arvioitu lipunmyynnin muodostavan 70 % elävän musiikin tapahtumien kokonaistuotosta. (Jatkuu sivulla 16)

KUVA 4. SEKTORIEN OSUUDET KOKONAISTALOUDESTA (YHT. 817,7 MILJ. €)

KUVA 5. SEKTORIEN OSUUDET KOKONAISTALOUDESTA ILMAN KOULUTUSTA (YHT. 553,5 MILJ. €)

MUSIIKKIALAN TALOUS SUOMESSA VUONNA 2011 (MILJOONAA EUROA)

ELÄVÄ MUSIIKKI	**404**
Yksityinen sektori	212,2
Sinfoniaorkesterit	74,1
Kansallisooppera	53,3
Kirkko	54,0
Sotilasmusiikki	10,4*
ÄÄNITTEIDEN VÄHITTÄISMYYNTI (IFPI)	**66,5**
TEKIJÄNOIKEUSKORVAUKSET	**77,9**
Säveltäjät, sanoittajat, sovittajat ja kustantajat (Teosto)	54,6**
Tuottaja-, taiteilija- ja muusikkokorvaukset (Gramex)	19,2
Kustantajien suoralisensiointi (Musiikkikustantajat)	4,1
APURAHAT	**14,9**
Yksityisten säätiöiden tuki musiikille	5*
Valtion apurahat	3,9
Esek ja Luses	2
Kuntien avustukset	4*
KOKONAISTALOUS ilman koulutusta Luvusta on vähennetty sektoreille päällekkäinen summa 9,8 miljoonaa euroa.**	**553,5**
KOULUTUS	**264,2***
KOKONAISTALOUS Luvusta on vähennetty sektoreille päällekkäinen summa 9,8 miljoonaa euroa.**	**817,7**

*) Luku on arvio perustuen useaan lähteeseen ja sen vuosittainen päivittäminen ei ole mahdollista
**) Tekijänoikeustuloihin kuuluvat mekanisointimaksut (4,6 milj. euroa) sekä elävän musiikin korvaukset (5,2 milj. euroa) sisältyvät tähän lukuun, mutta ne on vähennetty kokonaistaloudesta kaksinkertaisen kirjaamisen välttämiseksi

Tällöin jakamalla Teoston kokonaiskeräys (5,2 milj. euroa) sen osuudella lipunmyynnistä (3,5 %) ja lisäämällä tähän 30 % kokonaistuoton laskemiseksi, voidaan arvioida elävän musiikin arvoksi vuonna 2011 yksityisen sektorin osalta 212,2 miljoonaa euroa. Samankaltaiseen arvioon elävän musiikin sektorin arvosta on päädytty aiemmin esimerkiksi VAKA-hankkeessa.[9]

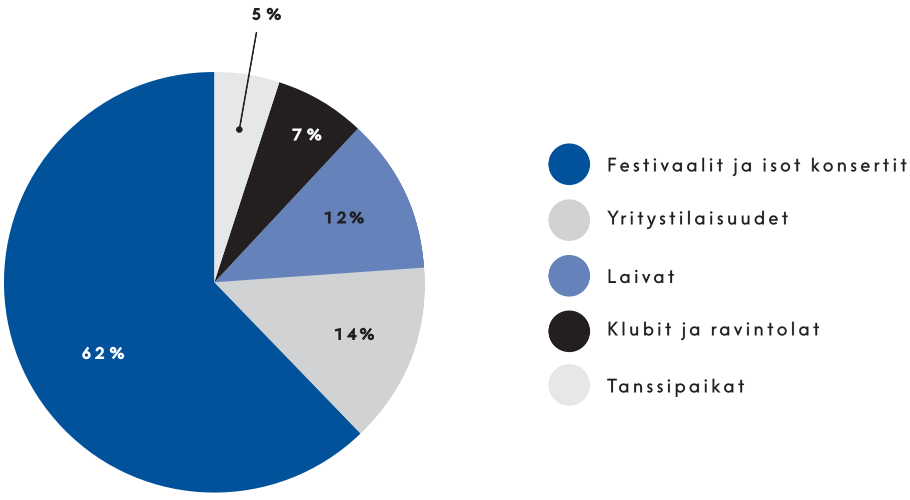
Julkisen sektorin rooli Suomen kulttuurialoilla on eurooppalaisen mallin mukaisesti suuri. Vero- ja veikkaustuloilla tuetaan taidemuotoja, jotka koetaan tärkeiksi, mutta joiden selviytyminen puhtaasti markkinaehtoisessa ympäristössä on vaikeaa. Musiikin saralla tähän vahvasti tuettuun kenttään kuuluu tyypillisesti klassinen musiikki, jossa merkittäviä tuen saajia ovat sinfonia-orkesterit sekä Kansallisooppera. Näiden lisäksi tuetaan valtavirran ulkopuolella olevia musiikin lajeja. Erityishuomiona on syytä todeta, että sinfoniaorkestereiden esittämä musiikki on suurelta osin ns. suojaamatonta eli sen esittämisestä ei peritä tekijänoikeuskorvauksia.

Sinfoniaorkestereiden budjetti vuonna 2011 oli 74,1 miljoonaa euroa ja Kansallisoopperan 53,3 miljoonaa euroa. Näistä summista julkista tukea on sinfoniaorkestereiden osalta 57,2 miljoonaa euroa ja Kansallisoopperan osalta 41,8 miljoonaa euroa.

Yksityissektorin, sinfoniaorkestereiden ja Kansallisoopperan lisäksi olemme laskeneet elävän musiikin arvoon evankelisluterilaisen kirkon käyttämät rahat musiikkiin (54 milj. euroa) sekä sotilasmusiikkiin käytetyt varat (10,4 milj. euroa). Yhteensä elävän musiikin arvoksi saadaan näin 414 miljoonaa euroa vuonna 2011. Tämä on 49 % koko Suomen musiikkialan taloudesta. Mikäli koulutuksen rahallinen arvo jätetään pois, on elävän musiikin osuus jopa 72 %.

9. Nyt on musiikin vapaan kentän vuoro! Valtakunnallisen klubi- ja aluekiertuehanke VAKAn loppuraportti. Helsinki: Suomen Muusikkojen Liitto ry. / Valtakunnallinen klubi- ja aluekiertuehanke

KUVA 6. YKSITYISEN SEKTORIN ELÄVÄ MUSIIKKI TAPAHTUMATYYPEITTÄIN (YHTEENSÄ 212,2 MILJOONAA EUROA)

Arvio elävän musiikin kokonaisarvon jakaumasta.
Suomen ohjelmatoimistot ja agentit SOA ry.

Keskivertoagentti ja ohjelmatoimisto

Keskiarvoagentti Oy myy ohjelmaa vähän yli 1,5 miljoonan euron verran ja työllistää toimistolla n. 3,5 henkeä. Keikkoja tämä "toimisto" myy vähän yli 1000 kpl vuodessa ja maksaa keikkaliksoja joko verokirjalla tai esiintyjän yhtiön kautta lähes 300 henkilölle.

Jäsenmäärämme on noin 50 toimistoa, mutta kokonaispotti ei tule ihan suoralla kertolaskulla. Voinemme olettaa, että kokonaishenkilömäärä, jonka jäsenemme työllistävät, on jossain 5000–6000 henkilön paikkeilla. Alan rakenne on se, että on muutamia suuria toimistoja (ohjelmamyynti yli 8 miljoonaa euroa/ vuosi), jokunen keskikokoinen ja useita pieniä.

'Ei pelkkää mutua'. Suomen ohjelmatoimistot ja agentit SOA ry. 2009

Toimialakatsaus 2011

- Jäsenet arvioivat ohjelmamyynnin kasvavan kokonaisuudessaan.
- Toimialojen kehityksessä jäsenet arvioivat yritystilaisuuksien ja keikkamyynnin kasvavan.
- Asiakasryhmien myynnin kehityksessä yritys- ja yksityistilaisuudet ovat myös kasvusuunnassa vuodesta 2010.
- Viihteen eri lajityypeistä käsikirjoitettu viihde (stand up, teatteri, yms.) on myös kasvusuunnassa edellisistä vuosista selvästi.
- Rock- ja popartistien sekä estradiviihteen myynnin arvioidaan myös nousevan vuodesta 2010.
  Ohjelmatoimistojen ja agenttien tarjonnan aktiivisuus on jäsenten mielestä laskenut selvästi aikaisemmista vuosista (2009 ja 2010).

Toimialabarometri 2011. Suomen ohjelmatoimistot ja agentit SOA ry. 2011

Äänitteiden vähittäismyynti – 66,5 miljoonaa euroa

Äänitteiden myyntiä tilastoi Suomessa Musiikkituottajat – IFPI Finland ry. Musiikkituottajien jäsenyhtiöt kattavat IFPI:n arvion mukaan noin 95% äänitteiden kokonaismyynnistä Suomessa.

IFPI:n tuottamat tilastot perustuvat äänitteiden tukkumyyntiin, joten niihin ei ole laskettu vähittäiskaupan katetta tai verojen osuutta. Kuitenkin musiikkialan kokonaisarvoa määrittäessä vähittäismyynnin arvo on oleellinen tieto. IFPI on selvittänyt joitakin vuosia sitten äänitteiden vähittäismyynnin kokonaismarkkinoita. Vähittäiskaupan arvo voidaan tämän perusteella arvioida 161% tukkumyynnin arvosta sisältäen vähittäiskaupan katteen ja arvonlisäveron.

Äänitemyynnin arvo tässä selvityksessä on saatu siis kertomalla tukkumyynnin arvo kertoimella 1,61. Yhteensä äänitemyynnin arvo Suomessa vuonna 2011 oli 66,5 miljoonaa euroa.

ÄÄNITEMARKKINAT 2011

Fyysinen

Musiikkituottajat – IFPI Finland ry:n jäsenyhtiöiltään keräämien tietojen mukaan äänitemyynnin lasku on hidastumassa … Tallennemarkkinan kotimaisuusaste on kaikkien aikojen huippulukemissa kotimaisten äänitteiden muodostaessa peräti 67% äänitemyynnin kokonaisarvosta … Suurin osa fyysisen äänitemyynnin laskusta johtuu musiikki-DVD ja -bluray tallenteiden myynnin pienenemisestä.

Digitaalinen

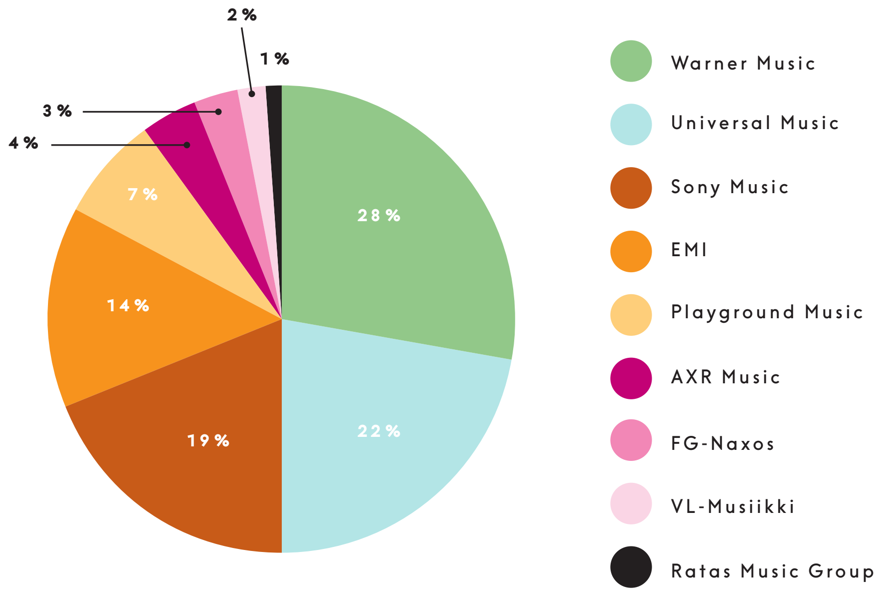
Vuoden 2011 digimyynnin odotettua hitaampi, ainoastaan 4% kasvu, johtuu osittain Suomessa erittäin suositun Nokian Ovi Musiikki Unlimitedin poistumisesta markkinoilta. Streaming (suoratoisto) palvelu Spotify kasvoi sitä vastoin Suomessa erittäin voimakkaasti vuonna 2011 ja ilahduttavaa digimusiikin myynnin kehityksessä oli myös musiikin latausmyynnin liki 18% myynnin kasvu.

Vuoden 2011 myydyimmät levyt

Kotimaisen musiikin suosio näkyi myös 2011 myydyimpien levyjen listalla, jossa kymmenen myydyimmän äänitteen joukosta löytyy ainoastaan yksi ulkomainen, vuoden viidenneksi myydyin Adelen 21 jota myytiin yhteensä 44 055 kpl. Vuoden myydyimmän albumin paikasta käytiin kova kilpailu Nightwishin Imaginaerumin viedessä voiton 67 932 kappaleen myynnillä. Chisun Kun valaistun oli toiseksi suosituin 63 429 kappaleen myynnillä. Kolmanneksi myydyin kotimainen albumi on Kari Tapion Laulaja 1945–2010.

Äänitemarkkinat 2011. IFPI Finland. www.ifpi.fi

KUVA 7. MUSIIKKITUOTTAJIEN JÄSENYHTIÖIDEN MARKKINAOSUUDET 2012 ALUSSA

Musiikkituottajien markkinaosuudet.
IFPI Finland. 2011. www.ifpi.fi

> ”Kotimainen tuotanto ja hienot kotimaiset artistit ovat Warner Music Finlandin toiminnan kivijalka”, toteaa Musiikkituottajien puheenjohtaja ja Warner Music Finlandin toimitusjohtaja Niko Nordström. ”Usein ajatellaan, että omistuspohja vaikuttaa jotenkin yhtiön kotimaisuusasteeseen, mutta esim. Warnerin vuoden 2011 myynnistä peräti 71% kertyi kotimaisesta tuotannosta”, Nordström jatkaa.

Markkinaosuudet. IFPI Finland. 2011. www.ifpi.fi

Levy-yhtiöt ovat kehittäneet viimeaikoina perinteisen äänitemyynnin ohelle ns. uusia ansaintamalleja, joita ovat esimerkiksi master-äänitteiden suoralisensiointi mainoskäyttöön, artistien sponsorointisopimukset sekä muut suorat yritys-yhteistyöt. IFPI kerää tietoa tämän toiminnan liikevaihdosta, mutta sitä ei ole vielä tutkimuksen tekohetkellä saatavilla tarpeeksi kattavasti. Näin ollen tästä selvityksestä nämä tulovirrat on jätetty ulkopuolelle.

Äänitteiden vähittäismyynti ei kata myöskään suoratuontia eli kuluttajien suoraan ulkomaisilta jälleenmyyjiltä ostamia fyysisiä tai digitaalisia äänitteitä. Suoratuonnin volyymistä on olemassa erinäisiä arvioita ja osa arvioista on erittäinkin merkittäviä. Ulkomaiset jälleenmyyjät eivät kuitenkaan ole halukkaita julkaisemaan myyntilukujaan, joten tarpeeksi luotettavaa tietoa myynnin määrästä ei ole saatavilla.

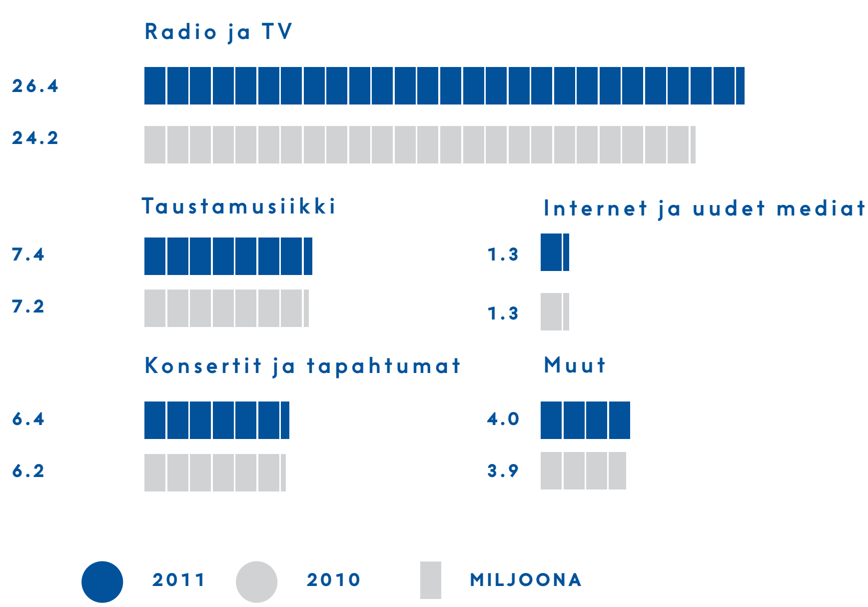
TEKIJÄNOIKEUSTULOT – 78,2 MILJOONAA EUROA

Tekijänoikeustulot ovat tekijänoikeuslakiin perustuvia korvauksia musiikin säveltäjille, sanoittajille, sovittajille, kustantajille, äänitetuottajille (levy-yhtiöt), äänitteillä esiintyville taiteilijoille ja muusikoille. Tekijänoikeustuloja kertyy usealta osa-alueelta kuten äänitteiden monistamisesta, radio- ja TV-soitosta, konserteista ja internetkäytöstä. Suomessa tekijänoikeustulot kerää pääosin Teosto ja Gramex, jotka tilittävät ne edelleen oikeudenomistajille. Tietyiltä osin musiikkikustantajat laskuttavat tekijänoikeustuloja suoraan musiikin käyttäjiltä ja nämä on huomioitu erillisessä luvussa.

Teosto

Teosto edustaa 26 000:ta kotimaista ja lähes kolmea miljoonaa ulkomaista säveltäjää, sanoittajaa, sovittajaa ja musiikinkustantajaa. Teosto kerää ja tilittää musiikintekijöille ja kustantajille korvaukset heidän musiikkinsa julkisesta esittämisestä ja tallentamisesta. Musiikin käyttäjäasiakkaita Teostolla on n. 30 000 – mm. TV- ja radioyhtiöt, konserttien ja tapahtumien järjestäjät sekä muut musiikkia käyttävät yritykset ja yhteisöt. Teoston keräämät korvaukset on esitetty kuvassa 8.

KUVA 8. TEOSTON KERÄÄMIEN KORVAUSTEN JAKAUMA 2011 JA 2010 (MILJ. EUROA).

Musiikin äänitemyynti on vähentynyt dramaattisesti viime vuosina, mutta samanlaista trendiä ei näy musiikin julkisissa esityksissä. Teoston viime vuoden tulos osoittaa, että musiikki on yhä suositumpaa radio- ja televisiolähetysten ja nettipalveluiden sisältönä, elävän musiikin esityksinä ja taustamusiikkina.

Vuonna 2011 Teosto keräsi kotimaasta korvauksia musiikinkäytöstä yhteensä 45,3 miljoonaa euroa. Tämä on 5,8 prosenttia enemmän kuin edellisvuotena.

Toimintakulujen vähennyksen jälkeen summasta tilitetään 86,9 prosenttia eli 39,4 miljoonaa euroa säveltäjille, sanoittajille, sovittajille ja musiikinkustantajille. Heidän yhteisillä päätöksillään tilityksestä käytetään suomalaisen musiikin edistämiseen 6,7 prosenttia eli 2,6 miljoonaa euroa.

> ”Vuosi 2011 oli maailmassa ja Suomessakin talouslukujen valossa vaikea. Teostossa mennyt vuosi oli kuitenkin taloudellisesti tyydyttävä. Musiikki soi vaikeinakin aikoina ja onnistuimme kasvattamaan musiikintekijöille ja kustantajille jaettuja tilityksiä 1,4 miljoonalla eurolla”, sanoo Teoston toimitusjohtaja Katri Sipilä.

Teoston vuosikertomus 2011. www.teosto.fi

Musiikin käyttäjiltä kerättyjen korvausten lisäksi Teosto kerää koko luovan alan puolesta yksityisen kopioinnin hyvitysmaksua opetus- ja kulttuuriministeriön valitsemiin jakokohteisiin. Valtio maksaa korvausta eri alojen tekijöille myös kirjastoista lainatuista teoksista. Teosto tilittää oikeudenomistajilleen musiikin tekijöiden osuudet hyvitysmaksuista ja lainauskorvauksista.

Musiikkialan kokonaistaloutta arvioitaessa on huomioitava useita päällekkäisyyksiä, jotka syntyvät tekijänoikeustilityksistä alan sisällä. Äänitteitä tuottavat levy-yhtiöt maksavat tekijänoikeuskorvausta jokaisesta yksittäisestä kappaleesta, jota monistetaan fyysisessä tai digitaalisessa muodossa. Näin ollen osa äänitteiden loppuhinnasta muodostuu tästä korvauksesta, joka näkyy NCB:n (Nordic Copyright Bureau) kautta maksettavissa mekanisointimaksuissa. Näitä mekanisointeja kerättiin vuonna 2011 yhteensä 4,6 miljoonaa euroa. Myös elävästä musiikista maksetaan tekijänoikeuskorvaukset esitettyjen kappaleiden tekijöille, joten konserttilipun hinnankin voidaan katsoa sisältävän tekijöiden osuuden. Tämä taas näkyy Teoston keräämінä elävän musiikin korvauksina, joita kerättiin 5,2 miljoonaa euroa vuonna 2011. Edellä mainitut tekijänoikeuskorvaukset tulee vähentää musiikkialan kokonaistaloudesta, jotta vältetään niiden kaksinkertainen kirjaaminen. Vähennyksiä on yhteensä 9,8 miljoonaa euroa.

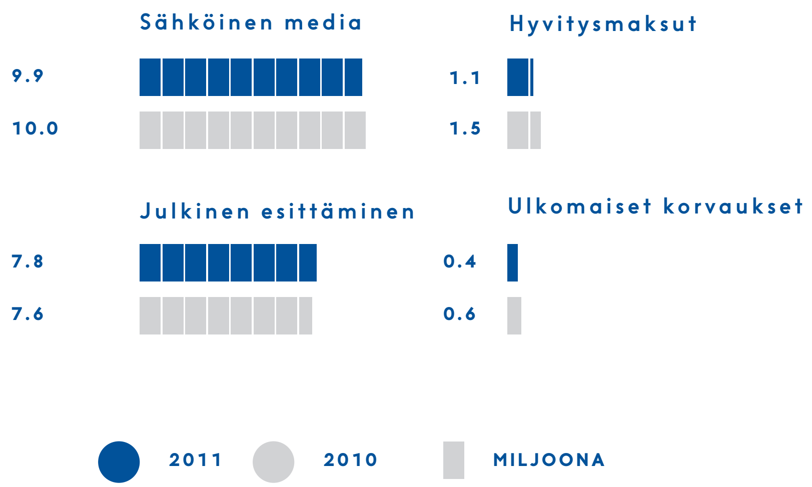
Gramex

Muusikko- ja tuottajakorvaukset kerätään tallenteiden julkisesta esittämisestä esimerkiksi radiossa, TV:ssä ja tapahtumissa. Suomessa tämän tekee Gramex ry, joka tilittää korvaukset eteenpäin tallenteilla esiintyville muusikoille sekä äänitteiden tuottajille eli useimmiten levy-yhtiöille.

Selvyyden vuoksi on hyvä erikseen korostaa eroa Teoston ja Gramexin keräämien korvausten luonteessa. Teoston keräämät korvaukset liittyvät säveltäjien, sanoittajien ja sovittajien luomiin teoksiin, kun taas Gramex keskittyy teoksia hyödyntäviin tallenteisiin.

Vuonna 2011 Gramex jakoi korvauksia yhteensä 15,1 miljoonaa euroa. Kotimaiselle musiikille tästä meni 11,1 miljoonaa ja ulkomaiselle 4,0 miljoonaa euroa.

KUVA 9. GRAMEXIN KERÄÄMÄT KORVAUKSET 2011.

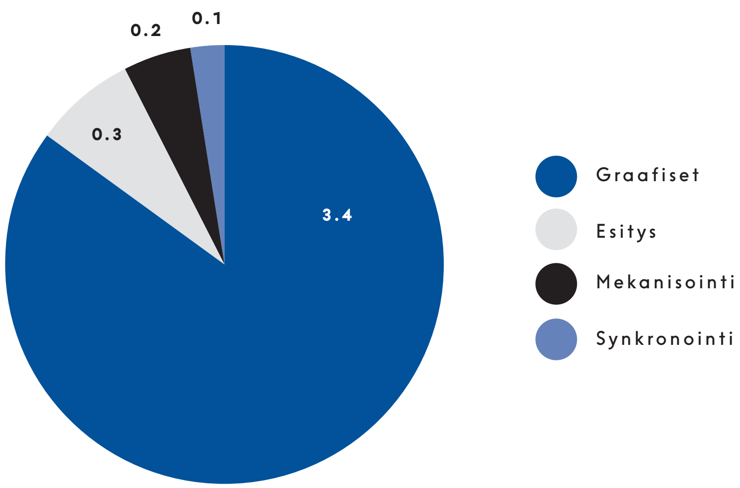
Gramex ry.

Kustantajien suoralisensiointi

Musiikkikustantajat omistavat teoskatalogeja ja saavat osan säveltäjien ja sanoittajien tekijänoikeuskorvauksista tätä kautta. Suomessa kustantaminen on verrattain pieni sektori, jolla toimii vain muutamia yrityksiä. Merkittävimmät ovat monikansallinen Warner/Chappell, joka omistaa erittäin suuren osan suomalaisista teoksista, sekä Universal Music Publishing. Näiden lisäksi pienempiä toimijoita ovat HMC (Helsinki Music Company) sekä Elements Music. Erityisesti klassista musiikkia kustantaa Fennica Gehrman.

Teosto lisensioi suomalaista musiikkia kollektiivisesti suureen osaan käyttötarkoituksia, mutta on joitain alueita, joihin Teostolla ei ole valtuuksia vaan musiikin tekijät tai heidän edustajansa lisensioivat teoksensa suoraan. Näitä ovat esimerkiksi internetkäyttö ja tietyt mainosyhteydet esim. synkronointi, joka tarkoittaa äänen ja kuvan liittämistä audiovisuaaliseksi kokonaisuudeksi. Kuvassa 10 esitetyt luvut ovat vuodelta 2010.

KUVA 10. KUSTANTAJIEN SUORALISENSIOINTI (MILJOONAA EUROA)

Musiikkikustantajat ry.

APURAHAT – 14,9 MILJOONAA EUROA

Erilaiset julkiset ja yksityiset tahot jakavat vuosittain apurahoja musiikille. Valtion apurahat taiteille jakaa Taiteen keskustoimikunta, jonka sisällä Säveltaidetoimikunta vastaa musiikille jaettavista rahoista. Vuonna 2011 Säveltaidetoimikunta jakoi erilaisia apurahoja 3,9 miljoonaa euroa.

Yksityiset säätiöt jakavat myös apurahoja ja stipendejä, mutta näiden tarkasta määrästä ei ole tietoa. Yksityisten säätiöiden apurahojen ja stipendien määräksi on tässä selvityksessä arvioitu noin 5 miljoonaa euroa vuonna 2011.

Tämän lisäksi kunnat jakavat erilaisia avustuksia, joista ei kuitenkaan ole saatavissa kootusti tietoa ja tämän tutkimuksen puitteissa niiden yksittäinen kerääminen ei ole mielekästä. VAKA-hankkeen arvion perusteella kunnallinen tuki ainoastaan vapaan kentän elävälle musiikille olisi noin 4 miljoonaa euroa.

Säveltaidetoimikunta

Valtion säveltaidetoimikunta jakaa taiteilija-apurahoja noin 1,4 miljoonaa euroa vuodessa. Taiteilija-apurahalla työskentelee vuosittain noin 75 taiteilijaa. Heistä yli puolet työskentelee viisi- tai kolmivuotisen apurahan turvin ja muut yksi- tai puolivuotisella apurahalla

Toimikunta jakaa muita säveltaiteen apurahoja ja avustuksia noin 2,4 miljoonaa euroa vuodessa. Summasta noin miljoonalla eurolla tuetaan orkestereiden, yhtyeiden ja kuorojen konserttitoimintaa. Taiteilijat saavat kohdeapurahoja tyypillisesti soitinten hankintaan, säveltämiseen ja konsertoimiseen.

http://www.taiteenkeskustoimikunta.fi/web/saveltaide/saveltaidetoimikunta

KOULUTUS – 264,2 MILJOONAA EUROA

Musiikin koulutus Suomessa on laaja-alaista ja siihen panostetaan paljon. Koulutus on pitkälti kuntien järjestämää, ja musiikinopetusta sisältyy esimerkiksi peruskoulujen tuntiopetukseen. Hyvien muusikoiden kehittyminen perustuukin musiikkikoulutuksen ja -kasvatuksen aloittamiseen jo varhaisessa vaiheessa juuri peruskoulussa ja esimerkiksi konservatorioissa, jonka jälkeen taitoja voi kehittää edelleen aina korkeakouluopetukseen asti.

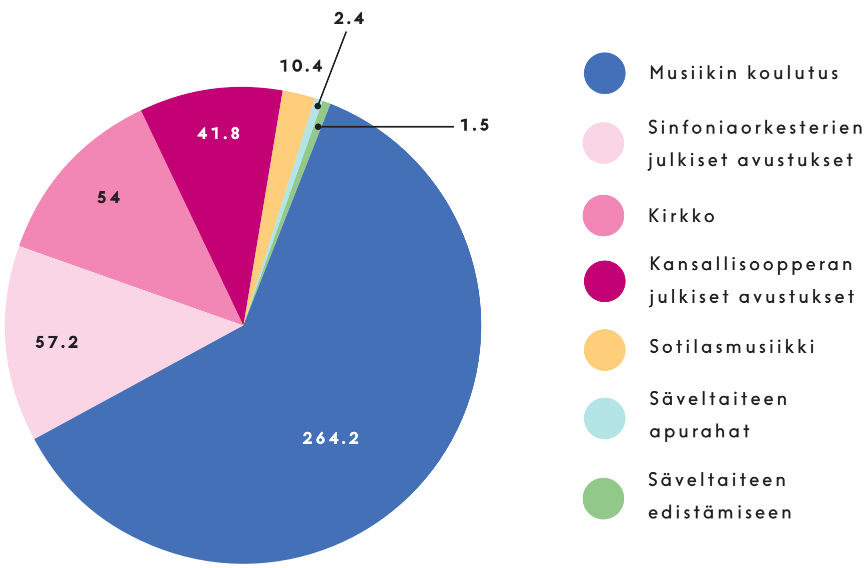
Suomen korkeimman asteen musiikkiyliopisto Sibelius-Akatemia on kansainvälisesti hyvin tunnettu ja Suomen ainoana yliopistotason musiikkioppilaitoksena sieltä valmistuvien muusikoiden taidot ovat kysyttyjä. Musiikkia voi lisäksi opiskella konservatorioissa, musiikkiopistoissa, ammattikorkeakouluissa, seurakuntien järjestämässä opetuksessa sekä esimerkiksi musiikkileikkikouluissa.

Suomessa musiikkikoulutuksen lukuja ei kuitenkaan ole kaikilta osin saatavissa vuosittain, ja niiden kerääminen on erittäin työteliäs prosessi. Tämä johtuu pitkälti nimenomaan koulutuksen laaja-alaisuudesta ja hajautuksesta ympäri Suomen.

Esittämämme arvio 264,2 miljoonaa euroa on Aku Alasen tekemä kooste vuodelta 2009.[10] Vaikka arvio ei ole aivan ajantasainen tai tarkka, se kertoo kuitenkin musiikin koulutussektorin koosta Suomessa.

10. Elävän musiikin markkinat käännekohdassa. Tieto & Trendit 3/2011.

11. MUSIIKIN JULKINEN RAHOITUS 2011 (MILJOONA EUROA)

Eri lähteitä.

Musiikkiala työllistäjänä

Musiikkiala työllistää ihmisiä koko- ja osa-aikaisesti, mutta myös satunnaisesti. Luotettavaa määrää ”musiikin päätoimista ammattilaista” on tästä johtuen vaikea tilastoida.

Olemme tähän kappaleeseen koonneet saatavissa olevia tietoja alalla työskentelevien määrästä. Alalla työskentely ei kuitenkaan välttämättä tarkoita työsuhteista työllistymistä.

Alhaalla on esitetty joitain musiikkialalla toimivien ihmisten ”ammattinimikkeitä” tai työpaikkoja.

KUVA 12. MUSIIKKIALAN AMMATTEJA JA TYÖPAIKKOJA.

MUSIIKIN TEKIJÄT JA ESITTÄJÄT	TUOTANTOPORRAS	KOULUTUS	JÄRJESTÖT
Säveltäjät Sanoittajat Sovittajat Muusikot Artistit/esiintyjät	Festivaalit Äänitehtiöt Studiot Managerit Monistamot Kustantajat	Konservatoriot Koulut Yliopistot (mm. Sibelius-Akatemia)	Teosto Gramex Muusikkojen liitto SOA

MUSIIKIN TEKIJÄT JA ESITTÄJÄT

Levyttävät artistit ja muusikot

Gramex on tilastoinut esittävien taiteilijoiden ja -tuottajien määrää omien tilitystensä yhteydessä. Seuraavat tilastot käsittävät ainoastaan levyttäneet artistit ja muusikot. Vain keikkoja soittavia ei ole tässä huomioitu.

> Kotimaisen musiikin korvauksista taiteilijat saivat yhteensä 5,8 miljoonaa ja tuottajat 5,3 miljoonaa. Näitä korvauksia sai 11 064 taiteilija- ja 2 958 tuottaja-oikeudenhaltijatahoa.
>
> Tilitystilastojen mukaan kotimaisten taiteilijoiden keskimääräinen vuosikorvaus oli 524 euroa. 509 taiteilijaa sai yli 2 500 euroa; heistä 167 sai 5 000–10 000 euroa ja 95 taiteilijaa yli 10 000 euroa.
>
> Kotimaisen musiikin tuottajien keskikorvaus oli 1 795 euroa. 113 tuottajaa sai yli 5 000 euroa ja näistä 25 ylitti 30 000 euron rajan.

Gramexin vuosikertomuksesta 2011.

Muusikkojen liitolla on jäseniä yhteensä noin 3 400 henkilöä. Näistä suurin osa saa korvauksia myös Gramexilta.

Elävä musiikki

Elävän musiikin työllistävyyden tarkka laskeminen on erittäin haastavaa, jollei jopa mahdotonta. Erilaisia kokoonpanoja ja esiintyviä taiteilijoita on lukematon määrä, eikä näiden tarkasta määrästä ei jää tietoa mihinkään.

Esittäjien määrää voi arvioida esimerkiksi Teoston tietojen perusteella, sillä esittäjät tekevät ilmoituksen keikkapaikoilla esitetystä repertuaarista Teostolle. Vuonna 2010 erillisiä ilmoittajia oli noin 6 500. Jos ajatellaan, että esiintyjät ovat keskimäärin 4 hengen kokoonpanoja, saadaan esiintyjien määräksi 26 000. Täytyy kuitenkin huomioida, että kaikki esiintyjät eivät tee ilmoitusta Teostolle, joten tämäkin luku on lähinnä suuntaa antava arvio.

VAKA-raportissa vapaan kentän esiintyjien määräksi ilmoitetaan 29 000, joka lienee lähempänä totuutta. Cuporen tekemän selvityksen mukaan näistä 2500 olisi päätoimisia muusikoita vapaalla kentällä, minkä lisäksi noin 1 000 muusikkoa toimii kaupunginorkestereissa ja muissa muusikkoviroissa sekä noin 1000 kanttorina kirkon viroissa. Sotilasmuusikoita on noin 250 henkilöä.

Edellä esitettyjen selvitysten perusteella muusikoita olisi siis noin 26 000–30 000, joista noin 7 000 eli noin 23%–27% voidaan arvioida olevan täysiaikaisia.

Kun rinnastetaan nämä arviot työllistävyydestä elävän musiikin sektorin kokonaisarvoon, voidaan arvioida, että henkilötyövuosissa mitattuna päätoimisten muusikoiden määrä olisi runsas puolet tästä.

Säveltäjät, sanoittajat ja sovittajat

Säveltäjien, sanoittajien ja sovittajien määrä voidaan arvioida Teoston tietojen perusteella. Teosto kerää näiden tekijöiden puolesta korvaukset musiikin käytöstä ja tilittää ne tekijöille.

Tilityksiä maksetaan niille teoksille, joita on esitetty julkisesti, joita on liitetty tallenteelle tai joita on lainattu kirjastoista. Vuonna 2011 tilityksiä sai 9 702 kotimaista oikeudenomistajaa – musiikintekijää, kustantajaa ja perillistä. Tekijöitä tästä määrästä on yli 8 000. Noin 600 heistä sai vuoden aikana Teostosta enemmän kuin 5 000 euroa.

Esityskorvausten tilityksiä varten Teostossa käsitellään mittava määrä tietoja. Esimerkiksi vuodelta 2010 käsiteltiin tilitykseen kuusi miljoonaa esitystapahtumaa ja tilityksessä oli mukana 235 000 eri teosta

Vuonna 2011 Teostoon liittyi 716 uutta musiikintekijäasiakasta ja 18 kustantajaa. Vuoden lopussa Teostossa oli yhteensä 25 806 oikeudenomistaja-asiakasta, joista kustantajia 647.

TUOTANTOPORRAS

Festivaalit

Alan vakituinen työllistävyys on vaikea arvioida myös muiden kuin musiikin tekjiöiden ja esittäjien osalta.

Finland Festivals on tutkinut festivaaliensa avainlukuja usealta vuodelta. Vaikka järjestöön ei kuulu kaikki festivaalit, kuvastavat tilastot varsin hyvin festivaalikentän luonnetta.

Kuvassa 6 näkyy selkeästi festivaalien rakenne ja toimintalogiikka työvoiman osalta. Ympärivuotisesti vakituisia on vain 2 % työntekijöistä. Nämä suunnittelevat sisällön ja huolehtivat tuotannosta. Festivaalin aikana tapahtumaa pyörittävät pitkälti talkootyöläiset, joita on 77 % kaikista työntekijöistä. Talkootyöläisille annetaan usein palkkioksi festivaalipassi sekä ruokailut festivaalin ajan.

Finland Festivalsin festivaaleilla oli vuonna 2010 yhteensä 7007 työntekijää. Kun tähän arvioidaan lisäksi muut festivaalit, voidaan työntekijöiden määrän arvioida olevan yhteensä noin 10 000, joista 200 vakituisia.

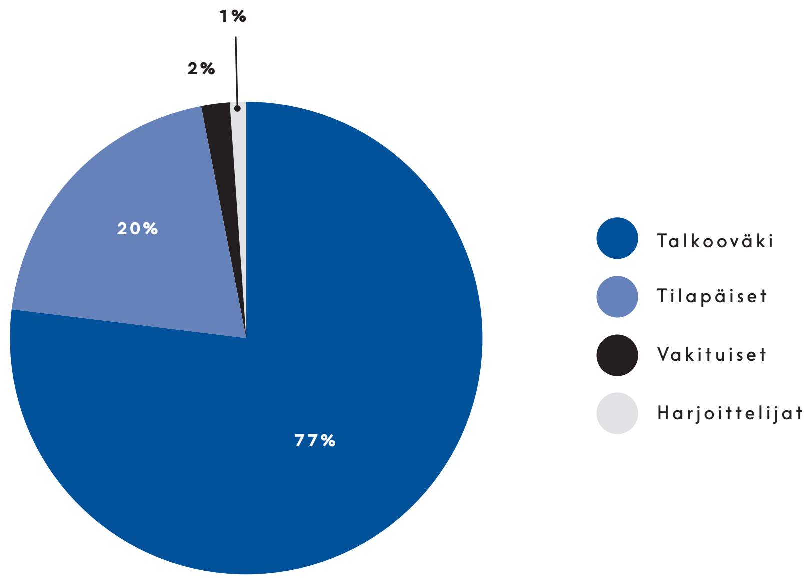
Levy-yhtiöt ja PR-toimijat

Musiikkituottajat – IFPI Finland ry:llä on tällä hetkellä 24 jäsenyritystä. Suomen riippumattomien levy- ja tuotantoyhtiöiden yhdistys Indiecolla on noin 50 jäsenyritystä. Henkilöstötietoja näistä yrityksistä ei ole kerätty.

Neljässä isossa monikansallisessa ns. major-levy-yhtiössä (Warner, Universal, Sony, EMI) työskentelee yhteensä noin 150 henkilöä ja riippumattomissa noin 50. Yhteensä äänitealalla työskentelee siis noin 200 henkeä.

Gramexilta korvauksia sai vuonna 2010 yhteensä 5 416 tuottaja-oikeudenhaltijaa. Mainittakoon, että tuottajat voivat olla samoja kuin taiteilijat tai myös useita henkilöitä käsittäviä yrityksiä ja yhteisöjä. Kotimaisen musiikin tuottajien keskikorvaus oli 1 064 euroa. 122 tuottajaa sai yli 5 000 euroa ja näistä 23 ylitti 30 000 euron rajan.

KUVA 13. FESTIVAALITYÖNTEKIJÖIDEN JAKAUMA 2010

Finland Festivals ry. www.festivals.fi

Studiot ja taiteelliset tuottajat

Äänitysstudioita on Suomessa satoja ja niitä on maantieteellisesti ympäri Suomea. Taiteelliset tuottajat ovat äänitetuottajia, jotka eivät ole taloudellisessa vastuussa äänitteestä, mutta toimivat läheisessä yhteistyössä artistin kanssa itse tuotteen luomisessa.

Tilastokeskuksen mukaan vuoden 2010 lopussa äänitys- ja kustannusalalla toimi 860 yritystä. Niistä 553 oli sellaisia, joilla oli yli 10 000 euron liikevaihto. Yli 300 oli siis vain satunnaisia töitä tehneitä. Tilastokeskuksen arvion mukaan varsinaisia äänitysstudioita olisi noin 400–500. "Varsinaisen äänitysstudion" määritelmä on kuitenkin häilyvä, sillä nykyään studio on mahdollista pystyttää pienelläkin panoksella.

Promoottorit, agentit, managerit

Promoottorit ja agentit liittyvät läheisesti elävän musiikin sektoriin ja he työskentelevät yleensä ohjelmatoimistoissa. Heitä on VAKA-hankkeen arvion mukaan yhteensä noin 200.

Managerien ammattikunta ei ole Suomessa kovin hyvin edustettu johtuen pitkälti markkinoiden suhteellisen pienestä koosta kansainvälisesti vertailtuna. Päätoimisia managereita on Suomessa muutamia.

Kustantajat

Suomen musiikkikustantajat ry:llä on tällä hetkellä 41 jäsenyritystä. Näissä työskentelee keskimäärin yksi henkilö, joten yhteensä musiikkikustantajia on noin 40 henkilöä.

KOULUTUS

Suomen musiikkiopettajien liitolla oli vuoden 2010 alussa 2 700 jäsentä. Musiikkiopistoja on Suomessa 90 kappaletta, ja näissä työskentelee 3 500 opettajaa ja opiskelee yli 60 000 oppilasta. Konservatorioita on 10 ja niissä oppilaita noin 800.

Ammattikorkeakouluissa voi valmistua muusikoksi tai musiikkipedagogiksi, mutta tarkkoja tietoja opettajien tai oppilaiden määristä ei ole saatavilla.

Yliopistotasoista muusikkokoulutusta antaa Suomessa Sibelius-Akatemia, jossa on noin 1 400 opiskelijaa. Sibelius-Akatemian kuukausipalkkaisten opettajien ja tutkijoiden määrä on noin 230 henkilöä, jonka lisäksi tuntiopettajia oli kuluneena vuonna 640 henkilöä

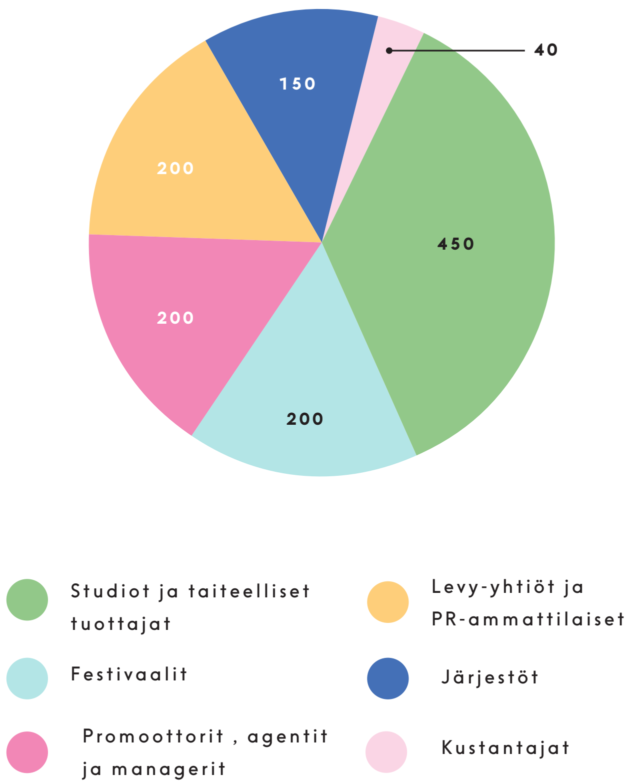
Myös muissa yliopistoissa voi opiskella musiikkikasvatusta, musiikkitiedettä, musiikkiterapiaa sekä teknisissä korkeakouluissa akustiikkaa tai äänenkäsittelyä.

JÄRJESTÖT

Merkittävimpiä musiikkialan järjestöjä ovat Suomessa Teosto, Gramex, Muusiikkojen liitto, IFPI, Indieco, Suomen Ohjelmatoimistot ja Agentit ry, Suomen musiikkikustantajat ry, Music Finland (ent. Musex ja Fimic), TTVK ja SMOL.

Näistä suurin on Teosto, jossa on 89 työntekijää. Yleensä ottaen järjestöt ovat kooltaan suhteellisen pieniä ja keskimäärin niissä on 1–10 työntekijää. Yhteensä järjestöissä voidaan arvioida olevan noin 150 työntekijää.

KUVA 14. MUSIIKKIALAN ORGANISAATIOISSA TYÖSKENTELEVÄT ILMAN OPETTAJIA (YHTEENSÄ NOIN 1450 HENKILÖÄ)

Loppusanat ja jatkotutkimukset

Tämän selvityksen tavoitteena oli arvioida musiikkialan taloutta Suomessa vuonna 2011 ja päätyä kokonaisarvioon, joka kuvaa toimialan rahallista arvoa. Lisäksi selvitettiin alan työllistävyyttä. Selvityksessä keskityttiin vain musiikkialan ytimeen – suppeaan klusteriin – jolloin kerrannaisvaikutukset esimerkiksi kauppojen myyntiin rajattiin ulkopuolelle. Koulutus otettiin mukaan, koska sen vaikutus tuntuu jokaisella sektorilla ja sen taloudellinen merkitys on suuri.

Musiikkialan talouden kooksi Suomessa vuonna 2011 saatiin 817,7 miljoonaa euroa sisältäen elävän musiikin, äänitemyynnin, tekijänoikeustulot, apurahat ja koulutuksen. Mikäli koulutus jätetään pois, talouden kooksi saadaan 553,5 miljoonaa euroa.

Käyttämämme metodi soveltuu mielestämme hyvin musiikkialan talouden selvittämiseen myös tulevaisuudessa. Avainluvut, joiden pohjalta voidaan laskea toimialan koko ja muutos edellisvuoteen nähden ovat kohtuullisen helposti saatavissa etujärjestöjen kerääminä.

Koulutuksen, sotilasmusiikin, kuntien avustusten ja yksityisten säätiöiden apurahojen osuutta ei pystytä päivittämään vuosittain aineiston puuttuessa. Näiden osalta tähän tutkimukseen kerättyjä lukuja voidaan kuitenkin tulevaisuudessa pitää arviona, ja todellinen tilanne voidaan niin haluttaessa selvittää esimerkiksi 3 vuoden välein. Myös alan työllistävyys perustuu pitkälti arvioihin, joiden vuosittainen tarkka päivittäminen ei ole tarkoituksenmukaista

Tietyiltä osin tietoa ei ollut saatavissa tarpeeksi tai lainkaan. Esimerkiksi äänitteiden ulkomaisen suoratuonnin osalta aineiston saaminen ei ollut mahdol-

lista, johtuen toimijoiden liikesalaisuuksista. Äänitteiden suurista verkkokaupoista esimerkiksi Amazon ei julkaise minkäänlaisia myyntilukuja. Suoratuonti on kuitenkin arvoltaan potentiaalisesti erittäinkin merkittävä, joten keinoja tämän tiedon saamiseen olisi hyvä selvittää lisää tulevaisuudessa. Myöskään levy-yhtiöiden uusien ansaintamallien rahoista ei ollut tarpeeksi aineistoa tutkimuksen tekohetkellä. Tämänkin liiketoiminnan voi olettaa kehittyvän tulevaisuudessa fyysisen äänitemyynnin laskiessa ja se on alan ansaintalogiikan kannalta mielenkiintoinen tulovirta. Muista selvityksen arvioista myös elävän musiikin kokonaisliikevaihdon arviointia voidaan jatkossa tarkentaa. Selvittämättä on myös oheistuotemyynnin arvo, joka kattaa esimerkiksi levy-yhtiöiden, ohjelmatoimistojen ja erikoistuneiden yritysten myymät bändipaidat sekä muut artistien nimillä brändätyt tuotteet.

Vertailtaessa musiikkialaa muihin toimialoihin Tilastokeskuksen tutkimuksen[11] mukaan vuonna 2009 esimerkiksi koko AV-klusterin koko oli noin 1,7 miljardia euroa. Tästä elokuvien tuotannon, jälkituotannon, levityksen ja esittämisen liikevaihto on noin 400 miljoonaa euroa. AV-klusteria on kuitenkin hankala erotella äänen ja kuvan osuuteen – kuten jo nimi antaa ymmärtää – joten päällekkäisyyttä esiintyy. Toisena esimerkkinä markkinointiviestintään käytetty raha oli vuonna 2009 noin 3 miljardia euroa[12], josta osa valuu musiikille ja näin toimialat hyödyttävät toinen toisiaan. Musiikin ja siihen suoraan liittyvien tuotteiden osuuden kasvattaminen markkinointiviestinnän budjeteissa voisi kuitenkin olla yksi paikka, josta kasvua voisi hakea.

11. Aku Alanen. Lama liippasi elokuva-alaakin. Tieto&Trendi 6/2011. Tilastokeskus.
12. Markkinoinnin neuvottelukunnan selvitys. Markkinointiviestinnän määrä supistui 0,5 miljardia euroa vuonna 2009. - TNS Gallup 16.6.2010. http://www.mtl.fi/mtl-uutiset/markkinointiviestinn%C3%A4n-m%C3%A4%C3%A4r%C3%A4-supistui-05-miljardia-euroa-vuonna-2009.

LÄHTEET

Haastatellut henkilöt ja organisaatiot:
Aku Alanen, Tilastokeskus
Kai Amberla, Finland Festivals
Virpi Forsberg, Suomen Musiikkikustantajat ry
Jani Jalonen, Teosto
Riina Kontkanen, Cupore
Tommi Kyyrä, IFPI
Markku Laaksonen, Melodia Oy / Suomen Ohjelmatoimistot ja Agentit ry
Hannu Marttila, Gramex
Mirva Merimaa, Tiketti
Mika Nikula, Teosto
Veli Palevaara, Lippupalvelu
Linda Portnoff, Volante
Aila Sauramo, Suomen Sinfoniaorkesterit ry
Ano Sirppiniemi, Teosto
Hannu Tolvanen, Sibelius-Akatemia
Tuomo Tähtinen, Music Finland
Ahti Vänttinen, Muusikkojen liitto ry

Muut lähteet

Alanen, Aku. Elävän musiikin markkinat käännekohdassa. – Tieto&Trendit 3/2011. Tilastokeskus.

Alanen, Aku. Lama liippasi elokuva-alaakin. – Tieto&Trendit 6/2011. Tilastokeskus.

Alanen, Aku. Miljardin klusteri. – Tieto&Trendit 4–5/2009. Tilastokeskus.

Ei pelkkää mutua. Suomen ohjelmatoimistot ja agentit SOA ry 2009.

Globaalit arvoverkostot. – Tekesin katsaus 257/2009. Tekes. http://www.tekes.fi/fi/gateway/PTARGS_0_644_43457_0_0_18/globaalit_arvoverkostot.pdf

Markkinoinnin neuvottelukunnan selvitys. Markkinointiviestinnän määrä supistui 0,5 miljardia euroa vuonna 2009. – TNS Gallup 16.6.2010. http://www.mtl.fi/mtl-uutiset/markkinointiviestinn%C3%A4n-m%C3%A4%C3%A4r%C3%A4-supistui-05-miljardia-euroa-vuonna-2009.

Musiikkituottajien jäsenyhtiöiden euromääräinen vuosimyynti 2011. IFPI. http://www.ifpi.fi/tilastot

Nyt on musiikin vapaan kentän vuoro! Valtakunnallisen klubi- ja aluekiertuehanke VAKAn loppuraportti. Suomen muusikkojen liitto & Valtakunnallinen klubi- ja aluekiertuehanke 2011.

Page, Will & Carey, Chris. Adding up the UK music industry 2010.
– Economic Insight, Issue 23. 4/8/11. PRS 2011.

Portnoff, Linda & Nielsén, Tobias. Musikbranschen i siffror. Statistik för 2010.
– Rapport 0118. Tillväxtverket 2012.

Seurakuntien talous 2010. – Kirkon taloudellinen vuosikirja 2010.
www.sakasti.evl.fi

Suomen kansallisoopperan vuosikertomus 2011. Suomen kansallisooppera 2012. http://www.ooppera.fi/filebank/1569-Vuosikertomus_2011.pdf

Säveltaidetta tai sen harrastamista edistävien valtakunnallisten järjestöjen toiminta sekä musiikki-instituutit. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011.

Tietoa ja tilastoja jäsenorkestereiden toiminnasta vuonna 2011. Vuosikertomus 2011. Suomen sinfoniaorkesterit ry 2012. http://www.sinfoniaorkesterit.fi/assets/sta¬tistics/Vuosikertomus_2011.pdf

Toimialabarometri 2011. Suomen Ohjelmatoimistot ja Agentit ry.

Ajankäyttötutkimus 2009: kulttuuri- ja liikuntaharrastukset 1981–2009. Tilastokeskus 2011.

Tolvanen, Hannu. Tilastojen sinfonia – Musiikkielämä numeroina. Finnish Music Express hanke / Sibelius-Akatemian selvityksiä ja raportteja 14 /2012.

Vuosikertomus 2011. Teosto ry 2012.

Music Finland
info@musicfinland.fi
T +358 (0)20 730 2230
Lauttasaarentie 1
FI-00200, Helsinki
www.musicfinland.fi

KAIKKI MITÄ HALUAT TIETÄÄ SUOMALAISESTA MUSIIKISTA –

Music Finland